HEMMELIG

M Ø T E

(KML) i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

tirsdag 6. november kl. 15.

Møtet ble ledet av komiteens fung. leder, Jan Petersen.

Til stede var: Paul Chaffey, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Carl I. Hagen, Anne Enger Lahnstein, Jan Petersen, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Anders Talleraas, Hans J. Røsjorde, Svein Alsaker, Gunnar Berge, Helen Bøsterud, Ingvald Godal, Jens Marcussen, Erik Solheim, Marit Rotnes (for Sigbjørn Johnsen), Sissel Rønbeck (for Oddrunn Pettersen), Nils O. Golten (for Jo Benkow), Anders C. Sjaastad (for Annelise Høegh), Ingrid I. Willoch (for Siri Frost Sterri), Rolf Ketil Bjørn (for Kjellbjørg Lunde) og Leiv Blakset (for Edvard Grimstad).

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Statsminister Gro Harlem Brundtland, utenriksminister Thorvald Stoltenberg, forsvarsminister Johan Jørgen Holst og handelsminister Eldrid Nordbø.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Jon Ivar Nålsund, Utenriksdepartementet, ambassadør Eivinn Berg, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Ketil Børde, Utenriksdepartementet, underdirektør Odd Fosseidbråten, Utenriksdepartementet og spesialrådgiver Jonas Gahr Støre, Statsministerens kontor.

Videre var til stede komiteens sekretær, Jon Bech.

Dagsorden

1. EØS-prosessen
2. [redacted]
3. Eventuelt

Sak nr. 1

EØS-prosessen

(KML)

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg vil vise til den forrige handelsministers redegjørelse i denne komite 25. oktober. Situasjonen er fortsatt den at EØS-forhandlingene etter tre forhandlingsrunder er kommet til et punkt der videre framgang er vanskelig med mindre begge parter viser vilje til bevegelse i enkelte hovedspørsmål.

Jeg vil her utdype Regjeringens holdning til den videre framdrift i forhandlingene både internt i EFTA og i forhold til EF.

Det er tidligere redegjort i denne komite for hvordan de øvrige EFTA-land under ministermøtet 22.-23. oktober gav uttrykk for at de kunne slutte seg til det sveitsiske formannskapets forslag om en alternativ forhandlingsstrategi der en eventuell oppgivelse av varige unntak erstattes med overgangsordninger og såkalte sikkerhetsklausuler. Fra EFTA-siden venter vi at bevegelse på vår side vil utløse tilsvarende forhandlingsvilje fra kommisjonens side når det gjelder institusjonelle spørsmål, som EFTA har lagt veldig stor vekt på.

Den forrige regjering kunne ikke signalisere en nødvendig oppmykning av det norske kravet om varig unntak på området kapitalbevegelser/direkte investeringer. Norge står følgelig alene i EFTA i dette spørsmål og står i fare for å bremse den videre framdrift i prosessen.

Regjeringen er innstilt på å bidra til at det nå kommer fortgang i forhandlingene. Som det framkom i Regjeringens tiltredelseserklæring, vil våre konsesjonslover fortsatt være et viktig samfunnsøkonomisk styringsredskap. Norge vil arbeide for et samlet resultat som sikrer viktige nasjonale styringsmuligheter i forvaltningen av naturressurser og næringsvirksomhet. Norge må delta i forhandlingene uten å låse fast forhåndskrav om opprettholdelse av diskriminerende bestemmelser overfor andre lands borgere.

Følgelig ønsker Regjeringen å gi forhandlings-delegasjonen nye og mer fleksible instrukser i samsvar med den holdning som framkom i tiltredelseserklæringen. Norske forhandlere må etter vårt syn kunne medvirke aktivt i utforming av et alternativt forhandlings-opplegg under den forutsetning, selvfølgelig, at de øvrige EFTA-land går inn for dette. Det innebærer at vi vil gi vår tilslutning til at det fra EFTAs side innenfor området kapitalbevegelser/direkte investeringer indikeres vilje til å drøfte løsninger basert på overgangsordninger og sikkerhetsklausuler. Jeg gjentar at vi fra EFTA-siden venter at bevegelse fra vår side vil utløse tilsvarende forhandlingsvilje fra kommisjonens side når det gjelder institusjonelle spørsmål.

(KML) Hensikten med møtene denne uken - som dere er godt informert om, og som jeg vet at den forrige handelsminister la stor vekt på at vi måtte holde fortrolig, for det er veldig viktig for gangen i møtene - er at en på uforpliktende grunnlag skal kunne sondere mulighetene for å komme ut av den stillstand som forhandlingene nå befinner seg i. Eventuelle signaler fra møtene vil deretter kunne danne grunnlag for at EFs utenriksministermøte på sitt rådsmøte 12. november kan gi nye retningslinjer for det interne arbeid i EF for framdrift i forhandlingene. I så fall vil møtet i høynivågruppen 20.-23. november, som jo også dere er godt informert om, ha mulighet for å forberede det politiske gjennombrudd som en ønsker skal finne sted på et mulig felles EF/EFTA-ministermøte i desember.

I lys av den holdning en fra norsk side vil signalisere i de kommende møter, har Regjeringen nedsatt et eget statssekretærutvalg for å vurdere hvordan nasjonale styringsredskaper kan ivaretas og styrkes uten at lov- og regelverk diskriminerer mot utenlandske statsborgere.

Utvalget har fått følgende mandat:

1. Utvalget skal foreta en kartlegging av de områder av norsk konsesjonslovgivning som har diskriminerende bestemmelser mot utenlandske borgere.

2. Utvalget skal foreta en vurdering av mulige konsekvenser ved å oppheve de diskriminerende bestemmelsene.

3. Utvalget skal på denne bakgrunn - og med utgangspunkt i Arbeiderpartiets sekspunktsforslag - vurdere eventuelle endringer i lov- og regelverk slik at nasjonale styringsmuligheter i forvaltningen av naturressurser og næringsvirksomhet sikres uten at det diskrimineres mot utenlandske borgere.

4. I lys av EØS-forhandlingene og Arbeiderpartiets sekspunktsforslag skal utvalget vurdere retningslinjer for en bred nasjonal gjennomgang av dagens lovverk med sikte på å utvikle vårt lov- og regelverk i forhold til de nasjonale og internasjonale utfordringer vi står overfor på 1990-tallet.

5. Utvalget skal også vurdere opplegg for en gjennomgang av de næringspolitiske virkemidler, Statoils rolle og andre tiltak som kan gi norske bedrifter en sterkere egenkapital. Utvalget skal også vurdere mulige nye ordninger som kan gi adgang for samfunnsmessig inngrep ved uønskede oppkjøp, da tenker vi bl.a. på oppkjøp med sikte på slakting av bedrifter.

(KML)

Dette spesielle Statssekretærutvalget ledes av statssekretær Jon Ivar Nålsund i Utenriksdepartementet og får for øvrig deltakelse fra Statsministerens kontor, Finansdepartementet, Næringsdepartementet og Olje- og energidepartementet. Jeg vil gjerne understreke at dette utvalget ikke skal erstatte det regulære Statssekretærutvalget for EF-saker, som vil ha viktige oppgaver i videreføringen av EØS-prosessen, og som har en bredere sammensetning.

Regjeringen vil i lys av utviklingen i EØS-forhandlingene ta stilling til eventuelle endringer i nasjonal lovgivning, herunder de diskriminerende bestemmelser i vår konsesjonslovgivning.

Jeg vil gjerne understreke at når det gjelder andre viktige områder, bl.a. høyere standarder for helse, sikkerhet og miljø, fisk , handel med landbruksvarer og energi, er det ikke behov for å gi nye instrukser på det nåværende tidspunkt.

Den forrige handelsminister omtalte i sin redegjørelse for Stortinget 25. oktober visse sider som berører offshoresektoren. Blant annet vet vi at EFs nye innkjøpsdirektiv kan komme til å få betydning for Norge. Regjeringen vil nøye gjennomgå konsekvensene av en eventuell tilpassing på dette området før en kan ta standpunkt til hvordan disse sakene bør håndteres i forhandlingene.

I lys av den utvikling vi har sett den siste tida, vil jeg gjerne gi enkelte kommentarer til den svenske regjeringserklæring om Europa-politikken. Erklæringen har skapt reaksjoner i EFTA og har også vakt oppmerksomhet på EF-siden. Det har vært antydet at det svenske utspillet kunne skape usikkerhet i forhandlingssituasjonen. Innad i EFTA er det reist spørsmål om Sveriges vilje til å bidra til en omfattende EØS-avtale. Fra EFs side er det reist spørsmål om en eventuell svensk medlemskapssøknad i tillegg til den østerrikske vil gjøre en omfattende EØS-avtale med EFTA-landene mindre meningsfull.

Det er min vurdering at det svenske utspillet ytterligere forsterker behovet for rask framdrift i forhandlingene. Siktemålet må nå være å få hovedelementene i avtalen på plass innen utgangen av 1990. Jeg har hatt kontakt med ledelsen i det svenske utenriksdepartementet og fått klart bekreftet at en fra svensk side vil gjøre sitt ytterste for å medvirke til at en omfattende EØS-avtale kan tre i kraft 1. januar 1993, slik det har vært forutsatt. I denne situasjonen føler vi at det er viktigere enn noen gang at EFTA-landene står samlet om å forhandle fram en balansert og omfattende EØS-avtale. Det vil vi fra norsk side legge avgjørende vekt på.

(KML) Regjeringen vil i EØS-prosessen holde nær kontakt med Stortinget og dets organer. Vi går nå inn i en fase der det kan bli behov for hyppige redegjørelser for denne komiteen, sannsynligvis allerede før neste møte i EF/EFTA-høynivågruppen 20.-23. november, der grunnlaget for en politisk avklaring av hovedelementene i en EØS-avtale eventuelt kan videreutvikles.

Når det gjelder orientering for Stortinget, vil jeg i mitt innelgg under debatten om Regjeringens tiltredelseserklæring den 15. november gi ytterligere opplysninger og vurderinger som da måtte være aktuelle. Ved månedsskiftet november/desember vil jeg kunne gi en tilleggsredegjørelse med utgangspunkt i den redegjørelse min forgjenger gav i Stortinget den 25. oktober.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Takk for det. Jeg synes at problemstillingen for dette møtet ble greit avgrenset, nemlig til spørsmålet om instrukser for så vidt gjelder konsesjonsspørsmålene. Jeg er uten videre enig i at vi nå er kommet til det punktet hvor det er behov for å vise fleksibilitet, og fleksibilitet på begge sider av forhandlingsbordet. Vi må ikke komme i den situasjonen at Norge står i fare for å bremse. Vi har jo et bredt flertall bak den målsettingen som er en omfattende og ambisiøs EØS-avtale. Spørsmålet videre blir selvfølgelig hvilke regelendringer og policyendringer dette måtte medføre på norsk side, men det er en sak vi får komme tilbake til når så langt kommer. Her vil det også sikkert være mange forskjellige oppfatninger som vil kunne utkrystallisere seg, men jeg føler at når det gjelder det som er hovedspørsmålet her og nå, er det viktig nå å utvise fleksibilitet.

ANNE ENGER LAHNSTEIN: La meg først konstatere at den forrige regjeringen gikk av fordi Senterpartiet og Høyre ikke kunne bli enige om forhandlingsposisjonen. Det tør være kjent, men jeg synes det er riktig å gjenta det også her.

Det som fremkommer av redegjørelsen til handelsministeren, er at EØS-forhandlingene nå tar en vending som Senterpartiet ikke kan være med og ta ansvaret for. Det betyr at vi i Stortinget vil prøve å få fram hva vi faktisk mener dette dreier seg om, for derigjennom å vekke folket til en grundig debatt om EØS-avtalen og det vi nå ser på som en glideflukt inn i EF-medlemskap.

Jeg har et spørsmål til det som var hoved-ingrediensen i innlegget, nemlig det som går på kapital-siden. Jeg forstår at man der nå tenker å gi et nytt

(KML) signal om at man støtter opp om EFTAs linje, som går på at man her skal ha overgangsordninger og andre styringsmekanismer, men gir opp kravet om varige unntak. Jeg synes på en måte det står litt i kontrast til det som fremkommer av arbeidet som nå pågår, og det som også blir signalisert, nemlig at man faktisk ikke helt har gitt opp behovet for også diskriminerende bestemmelser. Jeg vil gjerne ha bekreftet om man nå ser at vi ikke kan opprettholde noen diskriminerende bestemmelser, om det faktisk er gitt opp, eller om man mener alvor når dette statssekretærutvalget skal kartlegge og vurdere konsekvensene og så i neste omgang se på eventuelle lovendringer.

Så til videre redegjørelser. Jeg forstår at handelsministeren i sitt innlegg i Stortinget 15. november vil komme med ytterligere opplysninger, og at man får en tilleggsredegjørelse i månedsskiftet november/desember. Jeg kunne godt tenke meg å ha dette mye før, men jeg ser at det av praktiske grunner er vanskelig for Stortinget å innpasse en debatt før desember. Jeg går imidlertid ut fra at Stortinget får drøfte EØS-forhandlingene i full bredde før jul. Jeg håper i hvert fall at man legger opp til det.

PAUL CHAFFEY: Jeg har noen spørsmål. I tiltredelseserklæringen tidligere i dag ble det sagt:

> "EØS-avtalen må sikre retten til å opprettholde og videreutvikle høye standarder innen helse, sikkerhet og miljø."

Er det et krav om varige unntak fra EFs regelverk, eller ser Regjeringen en mulighet for at det målet kan nås gjennom ulike former for overgangsordninger.

Så konsesjonsspørsmålet: Er det Regjeringen nå legger opp til at man skal flytte posisjoner når det gjelder forhandlerne uten å ha noen debatt i Stortinget om dette, og før dette statssekretærutvalget kommer med sine konklusjoner? Jeg synes ikke det er særlig klokt. Vårt råd til den forrige regjeringen var at den skulle vente til seksmannsutvalget kom med sin utredning, som aldri kom, og den debatten som var satt opp i Stortinget for en stund siden. Mitt råd til den regjeringen som sitter nå, vil være det samme, altså at man ikke i forhandlingene skal signalisere noen endringer før dette er blitt utredet, og før Stortinget har hatt sjansen til å ta stilling til det. Det som blir spørsmålet, er jo om Regjeringen nå står på den redegjørelse som ble gitt av den forrige regjering. Jeg har oppfattet det som om man i hovedsak står på den, men har endret standpunkt på et par vesentlige

områder uten at man er innstilt på å vente på en debatt i Stortinget i mellomtiden. På et tidligere møte i denne komiteen oppfattet jeg det slik at både Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Fremskrittspartiet hadde det synet at man skulle ha en debatt i Stortinget på disse områdene før Regjeringen eventuelt beholdt eller endret sitt standpunkt i forhandlingene.

Så et siste spørsmål, og det gjelder koblingen mellom det materielle innholdet i avtalen og det institusjonelle. Mitt spørsmål er: Hva er det vi ønsker å oppnå når det gjelder innflytelse for at vi skal gå med på ikke å ha varige unntak, men kun overgangsordninger? Er det ikke noe hasardiøst å signalisere fleksibilitet, som det heter, i den grad vi gjør nå uten at vi har noen aning om hva det er vi vil oppnå av innflytelse?

KÅRE GJØNNES: Jeg oppfatter handelsministerens redegjørelse dithen at hovedbudskapet er større fleksibilitet for å kunne komme i gang og ha framdrift i forhandlingene. Videre er det sagt fra statsrådens side at en vil ha en kartleggingsfase i forhold til konsekvenser av å oppheve de diskriminerende lovene. Så vil det skje en konsekvensvurdering på bakgrunn av kartleggingen, og til slutt vil en vurdere eventuelle nødvendige endringer i lovverket for å ivareta nasjonale interesser for styring og kontroll. Det er i tråd med de signaler som vi i Kristelig Folkeparti tidligere har gitt om framdrift og faser i det arbeidet vi nå går inn i.

Jeg vil også gi uttrykk for at vi kan ikke her og nå gi en umiddelbar støtte i en hvilken som helst situasjon som vi står overfor i de forhandlingene som vi nå fører. Vi har tidligere gitt uttrykk for at det vil være en del skranker som vi vil måtte sette i disse forhandlingene, og som vi også vil komme tilbake til når vi får klarhet i hva som skjer gjennom de vurderingene som Regjeringen her og nå har bebudet. Vi kommer til å føre den samme linje som vi har gitt uttrykk for tidligere også når den nye regjeringen nå har tatt over, og vi vil ha en konstruktiv innfallsvinkel for å være med og finne løsninger ut fra en intensjon om å få en god EØS-avtale. Det er det målet vi har for det arbeidet som er i gang.

Så til tiltredelseserklæringen i dag. Jeg har et spørsmål som går på nettopp det samme som det Paul Chaffey tar opp. Det gjelder spesielt uttrykket "videreutvikle høye standarder". Jeg har lyst til å få utdypet litt nærmere hva statsministeren og likedan også handelsministeren nå har gitt uttrykk for når det

(KML) gjelder hva som ligger nettopp i det uttrykket. Jeg oppfatter det som et veldig positivt uttrykk ut fra min vurdering hvis dette betyr at vi også skal ha mulighet til å sette høyere standarder for helse og miljø på et senere tidspunkt og eventuelt ha dem inntil EF har kommet opp på det samme nivå. Det er for meg et svært viktig punkt å få en avklaring på hva Regjeringen har lagt inn nettopp i uttrykket "videreutvikle".

CARL I. HAGEN: Vi vil si oss fornøyd med at Regjeringen såpass raskt er innstilt på å endre instruksene til vår forhandlere og gi åpning for langt mer fleksible holdninger. Jeg skjønner at man først ønsker å sondere mulighetene for å få mottilbud når det gjelder institusjonelle forhold ved at vi antyder å gi avkall på varige særordninger og kunne drøfte overgangsordninger når det gjelder forskjellige forhold som går på nasjonal styring og kontroll med naturressurser og deler av næringslivet. Vi har ingen problemer med akkurat det og vil slutte oss til målsettingen om å få et politisk gjennombrudd før utgangen av 1990.

Vi har heller ingen motforestillinger når det gjelder et eget statssekretærutvalg som skal kartlegge situasjonen. Vi får komme tilbake til de forslag som kommer når det gjelder alternative styringsmåter - på de punktene tror jeg nok ikke vi vil være helt enig i det Regjeringen legger frem. Men til fremgangsmåten har vi ingen innvendinger - vi får ta debatten om dette når den tid kommer. Vi kan med en gang varsle at vi er meget skeptisk til Statoils rolle og endringer der, slik Statoils eierforhold nå er.

Jeg har et par spørsmål. For det første: Har den norske regjering tenkt på et eller annet tidspunkt på slutten av året eller nyåret å komme med en tilsvarende intensjonserklæring som den svenske regjering allerede har gjort, og som vil bli gjenstand for en riksdagsbehandling? For det andre: Kan det være noen stor hensikt i forbindelse med EØS-forhandlingene å være veldig steil når det gjelder institusjonelle forhold, når de fleste ser i øynene at EØS, slik det nå fortoner seg, blir en mellomstasjon for søknad om fullt medlemskap, altså institusjoner som muligens bare vil være i aktiv virksomhet ett, to eller kanskje tre år? Jeg vil i hvert fall advare mot at man lar forhandlingene strande på for bastante krav på det området, når det allikevel bare vil være av kort varighet. Dette er nevnt som en meningsytring. Jeg vil muligens komme tilbake når jeg får høre svaret på mitt hovedspørsmål, om den norske regjering har planlagt en tilsvarende erklæring som den svenske.

(KML) Jeg vil også si til Chaffey at vi hadde ønsket en snarlig åpen debatt i Stortinget om dette. Det ønsker vi fortsatt, men vi forstår at man legger opp til at dette blir et viktig element i erklæringsdebatten, og at Stortingets dagsorden nå er slik at det er vanskelig å organisere noe annet. Vi vil først og fremst ha en debatt for å få presset på for å få større grad av fleksibilitet. Noe av vår hensikt er nå i realiteten oppnådd. Men vi vil gjerne at det er mest mulig åpen debatt om dette, og vi håper at handelsministeren i erklæringsdebatten får tid til å redegjøre for disse tingene. I erklæringsdebatten er det jo også adgang til, for dem som måtte ønske, å få fremmet konkrete forslag til votering i forbindelse med de ting som her kommer opp.

(KML) REIULF STEEN: Jeg er selvfølgelig klar over at dette er mer et forum for utveksling av informasjon enn et forum for politisk debatt. Men jeg synes nok at det i lys av Anne Enger Lahnsteins innlegg bør slås fast hvilken situasjon den nylig tiltrådte regjering befant seg i på dette felt. Den situasjon var at det var Norge som hadde skapt en fullstendig stagnasjon i forhandlingsprosessen, fordi den forrige regjering ikke klarte å utforme en forhandlingsstrategi som kunne skape ny bevegelse i forhandlingene. Det har meget lenge, og det burde enda lenger, hadde jeg nær sagt, vært innlysende for alle at er det noe EF ikke kan akseptere under noen omstendigheter eller på noe område, er det bestemmelser som virker nasjonalt diskriminerende. Det er ikke det samme som at man forhindrer land fra å ta nasjonale hensyn - ofte kan det tvert imot være slik at man ved å gå inn i avtaler som har som utgangspunkt at man skal hindre nasjonal diskriminering, bedre kan ta vare på nasjonale interesser enn ved å tviholde på prinsipper som ofte enten tilhører historien eller ikke har noen reell betydning i virkelighetens verden.

(SL) Jeg synes også en på det nåværende tidspunkt bør registrere at det er mer som står på spill enn akkurat de konkrete spørsmål som det nå skal forhandles om. Det som står på spill, er om Norge skal demonstrere et minimum av vilje til å delta i den europeiske prosessen som nå er i gang over hele Europa, og som alle land i hele Europa - jeg hadde nær sagt inntil for få dager siden med unntak av Norge - er deltakere i og forbereder seg på å være med på. Det som i byråkratisk språkbruk heter "institusjonelle ordninger", handler nettopp om i hvilken grad Norge overhodet skal være med på eller vise interesse for de grunnleggende politiske forandringer som finner sted i Europa, og som vil være av avgjørende betydning også for vår framtid.

Jeg følte behov for å si dette, leder, fordi det etter min oppfatning er på høy tid at vi kommer ut av denne stangingen omkring spørsmål som mer tjener til å kamuflere de viktigste problemstillingene når det gjelder Norges plassering i Europa, enn å være bidrag til å oppklare situasjonen og gjøre det lettere for dem som skal føre de vanskelige forhandlingene som i tiden framover skal føres.

ANDERS TALLERAAS: Bare et par kommentarer.

Om noen skulle være i tvil om det, ønsker altså vi fra Høyres side å få en omfattende EØS-avtale. Det var noen som reiste spørsmålet her om det var nærmest uforsvarlig å flytte posisjoner i forhandlingsprosessen uten at Stortinget hadde hatt en åpen debatt om det. Jeg vil si at vi er i en situasjon hvor det omtrent er

(SL) slik at vil vi være med, så må vi henge på og kjøre i det tempoet som EFTA har lagt opp til, og jeg synes det er meget bra at Regjeringen kommer med dette utspillet og har vilje til å vise fleksibilitet. Med det klare flertall som støtter opp under den linjen Regjeringen har lagt opp til i forhandlingene, er det fullt forsvarlig å flytte posisjoner etter en rådslagning i dette forum, slik man vil gjøre nå. Det er helt klart at det er det bred støtte til. Det har framgått av debatten her også. Men i bunnen ligger også det tillegget som handelsministeren understreket; at de innrømmelsene som vi nå gir, må ha som motregning at det også blir gitt innrømmelser fra andre siden. Vi skal ikke selge ting uten at vi får noe igjen. Men jeg synes det er viktig å understreke at Norge må medvirke til EFTA-konformitet. For å få det til, må vi vise fleksibilitet.

Når det gjelder debatten i Stortinget, har jeg for min del funnet det helt naturlig at handelsministeren kommer med en tilleggsredegjørelse etter høynivåmøtet 20. - 23. november, og at Stortinget da får mulighet til å diskutere de to redegjørelsene.

GUNNAR BERGE: Jeg vil gjerne slutte meg til de vurderinger som handelsministeren gav uttrykk for i sin redegjørelse, og understreke nødvendigheten av at det fra norsk side nå blir utvist nødvendig fleksibilitet, slik at vi kan yte et bidrag til at det blir fortgang i forhandlingene. Vi har sterke interesser i at det skjer. De signaler som her antydes til oppmykning av norske posisjoner på disse to områdene, synes å være et rimelig bidrag i så måte. Jeg er selvfølgelig enig med Talleraas i at vi forventer at vi også skal få noe igjen - det er jo gjerne slik forhandlinger foregår. Fra Arbeiderpartiets side gir vi vår tilslutning til Regjeringens opplegg - det er kanskje ikke så overraskende.

Når det gjelder redegjørelsen, synes jeg det må være et rimelig opplegg, Stortingets arbeidsprogram tatt i betraktning, at vi får en redegjørelse på det tidspunkt som er antydet, og en debatt på et passende tidspunkt etter det. Ellers ligger det helt klart i kortene, slik den politiske situasjonen nå er, at dette blir sentrale temaer i erklæringsdebatten. Jeg synes det da vil være en grei ordning at handelsministeren har et innlegg i den debatten - vi kan vel ordne det slik at hun om nødvendig får utvidet taletid, for jeg går ut fra at Stortinget ønsker at det å få en redegjørelse som er så fullstendig og omfattende som det er mulig å gi på det tidspunktet, i hvert fall ikke skal stå på taletiden. Så hvis Stortinget vil medvirke til det, er jo muligheten til stede.

(SL) For øvrig er vi selvfølgelig også sterkt opptatt av å få en videre utredning og klarlegging av de punktene som Arbeiderpartiets parlamentariske leder presenterte i trontaledebatten, og vi synes det er en fin oppfølging at man nå får oppnevnt et statssekretærutvalg som skal arbeide videre med disse spørsmål.

KÅRE GJØNNES: Bare ganske kort, leder.

Det er et uttrykk som etter hvert begynner å bli brukt av en del, og det er at den EØS-avtalen som det nå forhandles om, er en "mellomstasjon". Jeg vil bare ha gitt helt klart uttrykk for at for Kristelig Folkepartis del er det en forutsetning å få en EØS-avtale som kan stå på egne ben - slik at det ligger i bunnen for den debatten som jeg ser for meg vil komme. Jeg vet ikke om Regjeringen finner grunn til å kommentere akkurat det, men jeg kan i hvert fall si at jeg går ut fra at det er forutsetningen at det vi forhandler om nå, er en EØS-avtale som skal kunne stå på egne ben, og ikke først og fremst være en mellomstasjon. Det er en klar forutsetning for vårt bidrag.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Vi har forstått det slik at det er en del nasjonale symboler som Regjeringen vil stille seg relativt velvillig til å forlate - være fleksibel mot å få visse innrømmelser, og disse innrømmelsene skulle foregå på den institusjonelle siden. Det jeg lurer på, er hva slags innrømmelser man egentlig ønsker seg. Har man noen klar forestilling om hva det egentlig innebærer? Vi vet at det er fullt mulig at vi vil få anledning til å uttale oss om konsultasjonsprosedyrer. Men er det det man mener med innrømmelser, eller går det på medbestemmelse i den betydning at man kan være med på voteringer i organer hvor det er nødvendig å ha et flertall? Jeg synes disse to tingene er stilt opp mot hverandre; på den ene side å forlate nasjonale symboler, som fortoner seg meget alvorlig, og på den annen side dette nokså ukjente og upresise om innflytelse, altså innrømmelser når det gjelder det institusjonelle. Det skulle være meget interessant å vite hva man konkret tenker seg kan veie opp verdien av konsesjonslovgivningen.

ROLF KETIL BJØRN: Det gjelder det nye statssekretærutvalget som skal oppnevnes for å se på lovverket. Det ble ikke nevnt noen tidsramme for dette utvalget, hvor lenge det skulle fungere. Jeg synes ikke det henger i hop at man oppnevner et utvalg og så

(SL) signaliserer at man delvis skal oppgi det samme lovverket som statssekretærutvalget skal se på konsekvensene av at man oppgir. Hvis det skal være noen hensikt med et utvalg, må det først komme med sine konklusjoner. Man har tidligere sagt at man kan få andre lover istedenfor de som virker diskriminerende. Jeg må si at før man ser det andre lovverket som gir samme beskyttelse for norske interesser, er jeg ikke villig til å være med og gi opp det lovverket vi har. Jeg synes ikke man skal gi opp det lovverket man har, med den begrunnelse at man skal få et utvalg, for man vet jo ikke hva det utvalget kommer fram til. Riktig fremgangsmåte burde vært at man får et utvalg som ser på lovverket, og så kunne man få en diskusjon om det det utvalget hadde kommet fram til. Senere kunne man eventuelt signalisere at man oppgir det man har - ikke oppgi det man har samtidig med at man utreder om man kan finne noe annet. Det er omtrent som å skyte først og spørre etterpå.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Det hørtes ut som spørsmålet fra Enger Lahnstein og det første spørsmålet fra Chaffey var nokså parallelle. De gikk på framdriften i arbeidet og den rollen statssekretærutvalget skal spille. Jeg vil gjerne få gjenta det jeg sa i redegjørelsen. Det vi gjør nå, er at vi gir vår tilslutning til at man fra EFTAs side innen området kapitalbevegelser, direkte innvesteringer, indikerer vilje til - jeg vil gjerne understreke det - å drøfte løsninger basert på overgangsordninger og sikkerhetsklausuler - vi indikerer altså vilje til å drøfte. Så setter vi i gang et statssekretærutvalg som går helt konkret gjennom ... - jeg leste opp mandatet til det utvalget, jeg kunne gjerne gjenta det, men det vil dere få etterpå. Så vil jeg få gjenta noe annet som jeg også sa, at Regjeringen i lys av utviklingen i EØS-forhandlingene vil ta stilling til eventuelle endringer i nasjonal lovgivning, herunder de diskriminerende bestemmelser i vår konsesjonslovgivning. Jeg tror egentlig gangen i dette skulle være relativt klar.

Chaffey spurte også om koblinger mellom det materielle og det insitusjonelle, hva det var vi ønsket å oppnå når det gjaldt det institusjonelle. Jeg er kjent med at den forrige handelsministeren har redegjort for det tidligere, jeg vil bare gjenta det som har ligget der helt fra denne prosessen startet under den forrige regjeringen Harlem Brundtland; at vi skulle prøve å oppnå felles beslutningsmekanismer på enkelte områder. Vi har signalisert behov for en felles domstol til å håndheve et regelverk innenfor EØS-området, innflytelse på beslutningsprosessen - og det går selvfølgelig på muligheter for innflytelse over nye bestemmelser innenfor EØS-området. Det har ligget der helt fra begynnelsen av denne prosessen.

(SL) Dette var vel også delvis svar på spørsmålet fra Fridtjof Frank Gundersen. Jeg vil ellers gjerne signalisere at vi kommer tilbake til redegjørelser om dette spørsmålet litt lenger fram i forhandlingsprosessen.

Når det gjelder det første spørsmålet fra Gjønnes, opplever jeg at det vi egentlig har sagt, er de tre stikkordene du nevnte. Vi viser vilje til fleksibilitet. Vi foretar nå en nøye gjennomgang av regelverket og ser hva vi kan få av bestemmelser som ivaretar vårt behov for nasjonal styring av naturressurser og næringsgrunnlag uten nødvendigvis å holde på diskriminerende bestemmelser. Men vi endrer selvfølgelig ingenting før vi er overbevist om at det er riktig. Og - for også å besvare Talleraas' spørsmål: Det vi nå antyder av fleksibilitet, forventer vi å få noe igjen for. Får vi ikke det, har vi ikke gitt noenting, vi har ikke endret en tøddel i vårt lovverk, selvfølgelig.

Gjønnes spurte også om hva som lå i det som står i regjeringserklæringen i dag om å opprettholde og videreutvikle høyere standarder for helse, miljø og sikkerhet. Der vil jeg opplyse - og det har det nok også vært redegjort for før, men la meg få lov å ta meg tid til å gjenta det - at vi har fra norsk side tatt til orde for at EFTA i enkelte tilfeller og i henhold til spesielle prosedyrer skal kunne opprettholde eller etablere høyere standarder enn det harmoniserte nivå uten å blokkere konsensus. Det har også vært pekt på en del produkter, f.eks. var kjemikalier trukket fram i den forrige handelsministerens redegjørelse i Stortinget. La meg gjenta at vi i dag ikke har bedt om noen endring av tidligere instrukser når det gjelder disse spørsmålene.

Spørsmålet fra Carl I. Hagen og det andre spørsmålet fra Gjønnes tror jeg statsministeren har lyst til å svare på.

(GSR)

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Hagen stilte et spørsmål om mulighetene av en norsk intensjonserklæring. Det ser jeg i sammenheng med svaret til Gjønnes på hans spørsmål om mellomstasjon, og svaret er nei i begge tilfeller. Det er ikke Arbeiderpartiet som har brukt uttrykket "mellomstasjon", og det er fordi vi mener at vi forhandler med sikte på en avtale som står på egne ben, slik Gjønnes sier.

Når det gjelder eventuelle fremtidige vurderinger av medlemskap, så står Arbeiderpartiet fritt - selvfølgelig - etter sitt eget programarbeid framover i tid, og det er en helt annen sak. Men grunnlaget for det som nå skjer, er det ståstedet som Gjønnes har gitt uttrykk for, og vi bruker derfor ikke uttrykket "mellomstasjon." Det er det andre partier som gjør, og vi vet hvem de er.

En intensjonserklæring, slik som den svenske. Jeg tror de til og med har benektet at dette uttrykket er dekkende, men det gjenstår å se hva den svenske Riksdagen til slutt lander på i behandlingen av krise-pakken og de tre punktene som har kobling til det nye de sier om EF-medlemskap, fordi de har koblet sammen sikkerhetspolitikken, altså europeisk sikkerhetsordning KSSE, at man med full fart skal gjennomføre EF/EFTA-forhandlingene og dette målet om EF-medlemskap. Men for vår del kommer det ingen slik intensjonserklæring. Vi står på gjennomføringen av EF/EFTA-forhandlingene, og lenger enn det signaliserer vi intet.

ERIK SOLHEIM: Jeg er nødt til å gå litt videre på det spørsmålet som Kåre Gjønnes har stilt her, og som han også stilte den forrige handelsministeren, fordi det fra vår side er noe av det aller mest sentrale vi diskuterer, og det gjelder i hvilken grad Regjeringen legger opp til unntaksordninger når det gjelder helse, sikkerhet og miljø. Kåre Gjønnes stilte det spørsmålet på det siste møtet vi hadde med den forrige regjeringen. Vi fikk da det svaret, slik jeg oppfattet den forrige handelsministeren, at hun ikke la opp til unntaks-ordninger. Hun la opp til overgangsordninger på det området.

Det er meget viktig å få vite om den nye regjeringen fortsetter på den måten som Kaci Kullmann Five den gang la opp til, eller om det nå er brakt inn noe nytt. Det den nåværende handelsminister sa, var - slik jeg oppfattet det - at man ville forhandle ut fra at EFTA - ikke det enkelte land, men dette ber jeg om å få presisert - skulle ha anledning til på helt spesielle områder å oppnå rett til å innføre nye miljøstandarder etter en EØS-avtale. Jeg vil be om å få presisert om det er slik at Regjeringen legger opp til at Norge skal

(GSR)

kunne gjøre det, eller at bare EFTA skal kunne gjøre det, og dernest om det her dreier seg om på helt spesielle og på forhånd i detalj utformede områder, eller om det dreier seg om en generell adgang til å innføre nye, forbedrede miljøstandarder etter en EØS-avtale eller i et EØS. Dette er det etter vår oppfatning helt sentralt å få brakt på det rene.

Så har jeg også lyst til å gripe fatt i dette med tidsrammen, fordi handelsministeren i sin greie gjennomgang sa at hovedelementene i avtalen måtte være på plass i løpet av 1990. Det betyr altså at hvis vi regner med julehelga, så snakker vi om 1 måned og 25 dager til det videre arbeidet. Det betyr også at dette Statssekretærutvalget må arbeide med meget korte frister, og at det må være mulig å få vite nokså snart når vi vil få noe ut av dette utvalget. Jeg vil tro at den forrige regjering har etterlatt seg noe arbeid på dette området i sitt seksmannsutvalg, og dette nye utvalget - et femmannsutvalg denne gangen, kanskje med større intern enighet enn det forrige - må ganske snart kunne komme fram med noe som kan nå ut til offentligheten.

En rekke talere her snakker alltid om den store enighet det er og den brede støtte det er for Regjeringens opplegg, og for det som er flertallssynet. Jeg vil minne om at samtidig som det er riktig, er det en meget betydelig usikkerhet i det norske folk når det gjelder disse spørsmål. Det gjelder EF, og det gjelder en EØS-avtale, og det kan bli en bumerang mot hele det politiske sytem dersom folk får inntrykk av at dette har skjedd i hurten og sturten uten den brede og nødvendige demokratiske debatt.

For å gjøre en lang historie kort: Vi mener ikke at Stortingets arbeidsmengde i den nåværende situasjon er en tilstrekkelig begrunnelse for at det ikke blir satt opp en egen debatt om EØS-avtalen på dagsordenen med en gang. Jeg er litt forbauset over at partier som tidligere, kanskje i en annen taktisk situasjon, krevde dette med stor styrke, nå ikke lenger legger vekt på det. Men i alle fall er situasjonen den at dette er det viktigste spørsmålet dette Stortinget skal behandle. Dette er det viktigste spørsmålet den nye regjeringen skal drive med. Det er faktisk dette som skapte selve regjringsskiftet. Vi mener at det må være mulig å tilpasse dette og få en egen redegjørelse og en egen debatt om dette på et tidligere tidspunkt enn det det er lagt opp til gjennom debatten om regjeringserklæringen, og dernest en redegjørelse i månedsskiftet november-desember.

(GSR)

CARL I. HAGEN: Jeg synes handelsministeren i sitt siste innlegg strammet en del inn i forhold til den første redegjørelsen, med sin understrekning av at det eneste Norge nå skal gjøre, er å indikere vilje til å drøfte. Jeg synes det var veldig forsiktig.

Jeg tror det er viktig at Norge fra å være en bremsekloss nå inntar en lederrolle. Jeg viser til det bl.a. Reiulf Steen nå sa relativt klart, og som vi har sagt i tidligere møter, at alle som kan tenke i denne komiteen, vet at vi i en EØS-avtale må gi avkall på varige særordninger hvor vi diskriminerer. Det er altså et spørsmål om når vi egentlig må gi avkall på diskriminerende lovgivning. Jeg synes at Norge nå ikke bare burde indikere vilje til å drøfte, men også til å si at vi nå er beredt til i en slik avtale å gi avkall på dette, for da kanskje å få større motytelser fra EF. Istedenfor at hver part tar et lite steg av gangen, kunne man kanskje ta et litt større steg og få større motytelser, selv om jeg - i likhet med Gundersen - har problemer med å se hva den motytelsen egentlig skal være. Man må ikke fortsette med å være nølende her. Jeg synes man bør slå fast det vi alle vet, at i en EØS-avtale er det ikke rom for varige diskriminerende lovverk, og det bør vi snart begynne å si og få de andre med på.

Så gjelder det dagsorden for debatten. Vi hadde egentlig håpet å kunne få en erklæring i dag fra handelsministeren som vi kunne ha debattert i morgen, før helgens begivenheter. Det ville vært meget interessant med en åpen stortingsdebatt basert på en erklæring, men vi er innstilt på å akseptere at Regjeringen trenger mer tid på å gå gjennom disse tingene, og det ville da være helt uansvarlig å kreve en slik debatt.

Det hadde vært ryddig med en debatt om EØS før erklæringsdebatten, men det lar seg i praksis heller ikke gjøre, slik vi nå ser det. Derfor synes vi at vi får ta denne debatten i sammenheng, for det å ha en regjeringserklæringsdebatt først og så en EØS-debatt to-tre dager etterpå, lar seg i praksis ikke gjøre, for erklæringsdebatten blir en debatt om EØS allikevel. Jeg vil si at vi vil ikke motsette oss - jeg tror vi vil anbefale - at man i realiteten i forbindelse med erklæringsdebatten også fører opp på dagsordenen de sakene som nå ligger i løypa, og som vi må få vekk fra dagsordenen, altså den forrige handelsministers redegjørelse og den saken som ble sendt til Stortinget fra den utvidede utenrikskomite, og at det blir koblet til en stor debatt i erklæringsdebatten. Handelsministeren kunne kanskje holde sin redegjørelse som et punkt på dagsordenen før hele debatten starter, for det er noen av

(GSR)

oss som vil være tidlig ute i en slik erklærings-debatt, og som vil være avskåret fra å kommentere det handelsministeren skal si i et senere innlegg.

Jeg vil bare antyde at både presidenten og Regjeringen drøfter muligheten for at debatten den 15. organiseres som en erklæring fra handelsministeren om dette, og deretter at man fører opp til samlet behandling Regjeringens erklæring, den forrige handels-ministers redegjørelse og saken fra den utvidede utenrikskomite, slik at vi fikk ryddet alt dette unna, siden vi allikevel skal få en ny, oppdatert erklæring fra handelsministeren i månedsskiftet. Det vil virke litt kunstig at vi får den samlede debatten i desember måned, og også den saken som var oppe i den utvidede utenrikskomite i oktober måned. Jeg bare antyder muligheten for å organisere debatten slik.

Til slutt: Statsministeren understreket at utover det at man ønsker EØS-avtalen som en selvstendig avtale på egne ben, vil ikke Regjeringen signalisere noe som helst. Hun sa at "lenger enn det signaliserer vi intet." Det at man ikke signaliserer mer i dag, tolker jeg slik at man ikke har bundet seg til hva man eventuelt signaliserer i desember, januar eller februar.

ANDERS TALLERAAS: Bare til dette om debatten. Jeg holder fast på en anbefaling om at vi kjører det løpet at handelsministeren gir en tilleggsredegjørelse eller en redegjørelse etter høynivåmøtet, og at det er praktisk. Om disse innstillingene som Hagen viste til, ligger en uke eller tre lenger i Stortinget, lever vi godt med, og vi vet at temaet EØS blir satt på dags-ordenen i erklæringsdebatten likevel. Jeg synes det vil fortone seg ganske merkelig å koble disse to sakene, og få en redegjørelse fra handelsministeren i starten av en tiltredelseserklæringsdebatt. Men dette er en umiddelbar reaksjon på dette, som vi må komme tilbake til senere.

Så til to andre forhold. Når det gjelder det å vise fleksibilitet, støtter jeg det som Regjeringen har lagt opp til, men legger også veldig stor vekt på at dette er en opptrekking av en hovedlinje i forhandlings-opplegget, og at det er Regjeringen selv som må ha ansvaret for hvordan de legger opp dette løpet, hvordan forhandlingene skal legges til rette. Jeg legger ganske stor vekt på at det er rollefordelingen. Denne hovedlinjen at Regjeringen nå viser vilje til fleksibilitet og til å få denne EFTA-konformiteten er nøkkelpunkt i dette arbeidet som skal gå videre, og jeg gjentar at det støtter vi fullt ut.

(GSR) Så til statsministeren: Hun sier at svaret er nei når det gjelder dette med EØS som en mellomstasjon og om å gi en intensjonserklæring om EF-medlemskap. Jeg vil svare tilbake at jeg synes hun i hvert fall burde vurdere å si ja på et av disse punktene.

BJØRN TORE GODAL: Jeg synes det var interessant at Carl I. Hagen sa at han hørte noe annet andre gang enn første gang, men handelsministeren holdt seg vitterlig nøyaktig til det samme manus, så vidt jeg registrerte. Det illustrerer vel bare at det er utvalget av ord og vendinger som er avgjørende for hva Carl I. Hagen mener om dette.

Ellers mener jeg at det må være forholdsvis sentralt at man ikke gjør seg altfor bastante oppfatninger om hva EF vil godta eller ikke, og så legger man seg flat. Dette er jo en reell forhandlingssituasjon, og vi ville ikke ivareta viktige nasjonale interesser hvis vi tok utgangspunkt i hva som ville være motpartens svar med det samme. Da kunne man droppe hele prosessen.

INGVALD GODAL: Eg vil seia litt i samband med det som er sagt om at EØS-avtalen skal stå på eigne bein. Det er ei rask utvikling i Sverige no, og eg går ut frå at det som er sagt om at EØS-avtalen skal stå på eigne bein, ikkje er så bastant at me ut frå det som skjer i Sverige, ikkje endrar våre posisjonar i pakt med det som måtte skje der. Det er klårt at det vil ha stor innverknad på det som skjer her.

(KML) STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Først må jeg overfor representanten Bjørn beklage at jeg ikke besvarte spørsmålet ditt i første runde når det gjelder framdriften av arbeidet i Statssekretærutvalget, for det har selvfølgelig svært stor betydning, slik også Solheim var inne på. La meg understreke at vi selvfølgelig forutsetter at utvalget jobber parallelt med forhandlingsprosessen, og at det ganske snart må komme med en første delinnstilling om de mest sentrale spørsmålene. Da har jeg vel også svart på Solheims første spørsmål.

Når det gjelder det spørsmålet Solheim tok opp om helse, miljø og sikkerhet, og hva den forrige handelsminister hadde sagt om det, ber jeg om forståelse for at jeg ikke kan kommentere det. Men la meg bare gjenta det som står i Regjeringens tiltredelseserklæring - vi mener avtalen må sikre rett til å opprettholde og videreutvikle høye standarder innen

(KML) helse, sikkerhet og miljø. Norge ønsker i utgangspunktet at dette skal hvert land få anledning til å ha. Men dette er en i forhandlinger om. Som jeg sa, ber ikke vi om noen nye instruksjoner, men vi bør antakelig svært raskt komme tilbake og redegjøre grundigere for den situasjonen overfor den utvidede. Jeg håper det er svar på det spørsmålet.

ROLF KETIL BJØRN: Når det gjelder Statssekretærutvalget, er jo det de skal legge fram, veldig brennbart politisk materiale. Hvordan er det tenkt presentert? Det er vel ikke sikkert at det er entydig alt som kommer fram derfra. Jeg vil gjerne vite hvordan det skal presenteres, og hvordan det er mulig å få det debattert, for det kan godt være noe av det som trenger å debatteres, og ikke bare er sannheter.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg tror iallfall jeg kan garantere at det som kommer fram, skal være tvisynt.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Jeg vil bare understreke at dette statssekretærutvalget jo ikke er et offentlig utvalg. Det kommer ikke noen offentlig utredning som trykkes og sendes ut. Det er et arbeidsredskap for Regjeringen, men det reelle innhold i det utvalget går gjennom, konkluderer med og avveier, vil være helt sentralt i handelsministerens redegjørelse, og det som ikke kan offentliggjøres av det i tilfelle, vil være sentralt her. Vi som er rundt bordet her, får oversikt over momentene og analysene på en måte som gjør at det kan være uenighet her ved den korsvei som det har vært noen ganger før.

Så til diskusjonen om mellomstasjon og intensjonserklæringer, bare for å bekrefte hva Hagen antydet. Jeg nikket, men det står ikke i referatene at jeg nikker, derfor må jeg si det også. Jeg har ikke sagt noe her om hva denne regjering kommer til å mene, si eller vurdere å komme fram med overfor Stortinget i tre år fra nå. Det har jeg ikke sagt. Jeg sier bare at jeg kommer ikke med noen intensjonserklæring eller noen annen målsetting her og nå enn å gjennomføre en EFTA/EF-avtale som står på egne ben.

HEMMELIG

(EK)

ERIK SOLHEIM: Jeg vil bare si at vi har samlet opp alt det lederen for Statssekretærutvalget har sagt på møter i høst. Hvis det som har vært sagt, følges opp på vei til EF-møter og andre steder, vil vi være godt fornøyd med det som kommer ut av Statssekretærutvalget. - Bare som en advarsel!

Jeg vil til slutt si at jeg syns det var et interessant signal handelsministeren kom med. Jeg oppfatter det som å være i motstrid til hva den forrige handelsminister sa, når Regjeringens forhandlingsutgangspunkt er at ethvert land skal ha rett til å fastsette egne standarder. Jeg håper det betyr at man også mener miljø, og at det ikke bare gjelder på noen meget avgrensede områder, men at man fastholder dette prinsippet. Det er det vi har lagt i begrepet "varige unntak", for å si det enkelt.

ANDERS TALLERAAS: Bare en liten presisering til det Solheim sa. Etter det jeg husker fra de rundene vi har hatt om dette, har det vært snakk om overgangsordninger når det gjelder disse sektorene. Det er vel også det som er nedfelt i disse forhandlingsretningslinjene. Men det kan være ganske lange overgangsperioder.

STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Til det spørsmålet Solheim tok opp: Som jeg sa, har det vært - og er det - et ønskemål for Norge at hvert EFTA-land skal kunne opprettholde og videreutvikle sine høye standarder på helse, sikkerhet og miljø. Men alle her vet jo at vi også er avhengig av konsensus i EFTA når det gjelder de forskjellige modeller, så vi er i en forhandlingssituasjon. Det var også derfor jeg sa det jeg gjorde, at vi ikke ber om noen nye signaler eller instruksjoner. Vi føler behov for å komme tilbake til det med en grundig redegjørelse på et senere tidspunkt.

PAUL CHAFFEY: Jeg trodde dette begynte å bli veldig klart, men nå er det uklart for meg igjen hva som er Regjeringens politikk - Talleraas tolker det en vei og Solheim en annen vei. Jeg skal bare stille et enkelt spørsmål, som det burde være mulig å svare ja eller nei på: Er det slik at Regjeringen nå gir forhandlerne instruks om å forhandle med det utgangspunkt at vi skal ha varige unntak på en del områder?

(EK)

KÅRE GJØNNES: Jeg skal ikke gjøre noe forsøk på å besvare det spørsmålet. Men jeg kan i hvert fall gi uttrykk for på hvilken måte vi i Kristelig Folkeparti har tolket nettopp det spørsmålet: Når det gjelder høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø, har vi oppfattet det slik at det heller ikke i EF er en statisk situasjon. I det tilfelle at EF kommer opp på våre krav, er situasjonen plutselig ikke aktuell. Det som har vært viktig for Kristelig Folkeparti å få klarhet i - og det har vi faktisk fått her nå gjennom redegjørelsen fra Regjeringen - er om vi skal ha mulighet for å komme med krav på nye områder underveis hvor vi har behov for høyere standarder, og det vil da for så vidt være overgangsordninger fram til EF har kommet opp på det samme.

Jeg er tilfreds med den klargjøringen som er kommet fra Regjeringen på det området, og at det til og med skal kunne gå an for hvert enkelt land. Jeg er tilfreds med den orienteringen som er gitt.

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Bare for historien og for referatet: Jeg vil ta avstand fra den tolkningen jeg oppfattet at Anders Talleraas gav av den forrige regjerings standpunkt på dette området. Jeg mener at den forrige regjering gikk inn for varige unntak når det gjelder retten til å ha høyere standarder på helse, sikkerhet og miljø.

STATSMINISTER GRO HARLEM BRUNDTLAND: Det Anne Enger Lahnstein sa nå på slutten, medfører ikke riktighet. Jeg har ikke lyst til å si noe mer her og nå, handelsministeren har sagt at vi kommer tilbake med en bredere redegjørelse for disse ulike områdene. Men det er bare på ett område hvor det så langt har vært snakk om varige unntak, det gjelder kapital og investeringer. På de andre områdene har det dreid seg om andre mekanismer, og ikke det som heter varige unntak.

ANDERS TALLERAAS: Jeg bare viser til referat fra tidligere møter hvor dette har vært behandlet. Jeg mener jeg har full dekning for det jeg sa.

ERIK SOLHEIM: Jeg beklager å tvære ut dette møtet, men dette er for vårt vedkommende i hvert fall kanskje det mest sentrale punktet. Derfor er vi litt avhengig av å ha en klarhet på dette før vi går fra møtet.

(EK) Jeg vil være godt fornøyd dersom handelsministeren kan presisere dette på samme måte som Kåre Gjønnes gjorde i sitt innlegg - dersom det er det som ligger i Regjeringens forhandlingsopplegg - nemlig at man etter at EØS-avtalen er inngått, skal ha anledning til å sette nye og høyere standarder, som riktignok kan kalles overgangsordninger inntil EF er kommet opp på samme nivå. Selve det sentrale poenget er retten til å sette nye og ambisiøse standarder innen EØS og på ensidig norsk grunnlag. Hvis Regjeringen står på det som var Kåre Gjønnes' syn her, er vi godt fornøyd på akkurat det punktet.

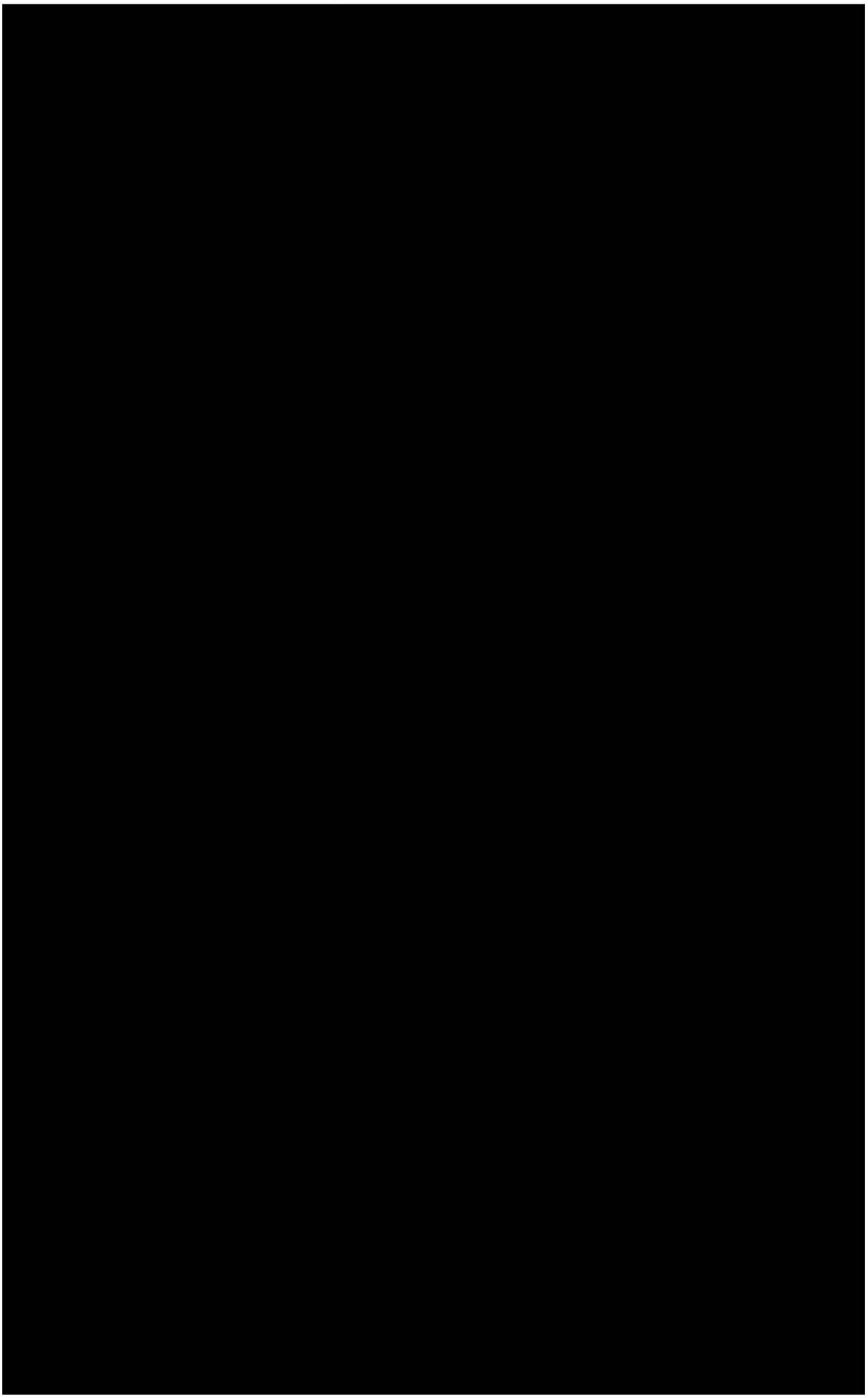
STATSRÅD ELDRID NORDBØ: Jeg kan bekrefte at det står i den nåværende instruks, som vi ikke har foreslått endret.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Flere har ikke tegnet seg til Sak nr. 1.

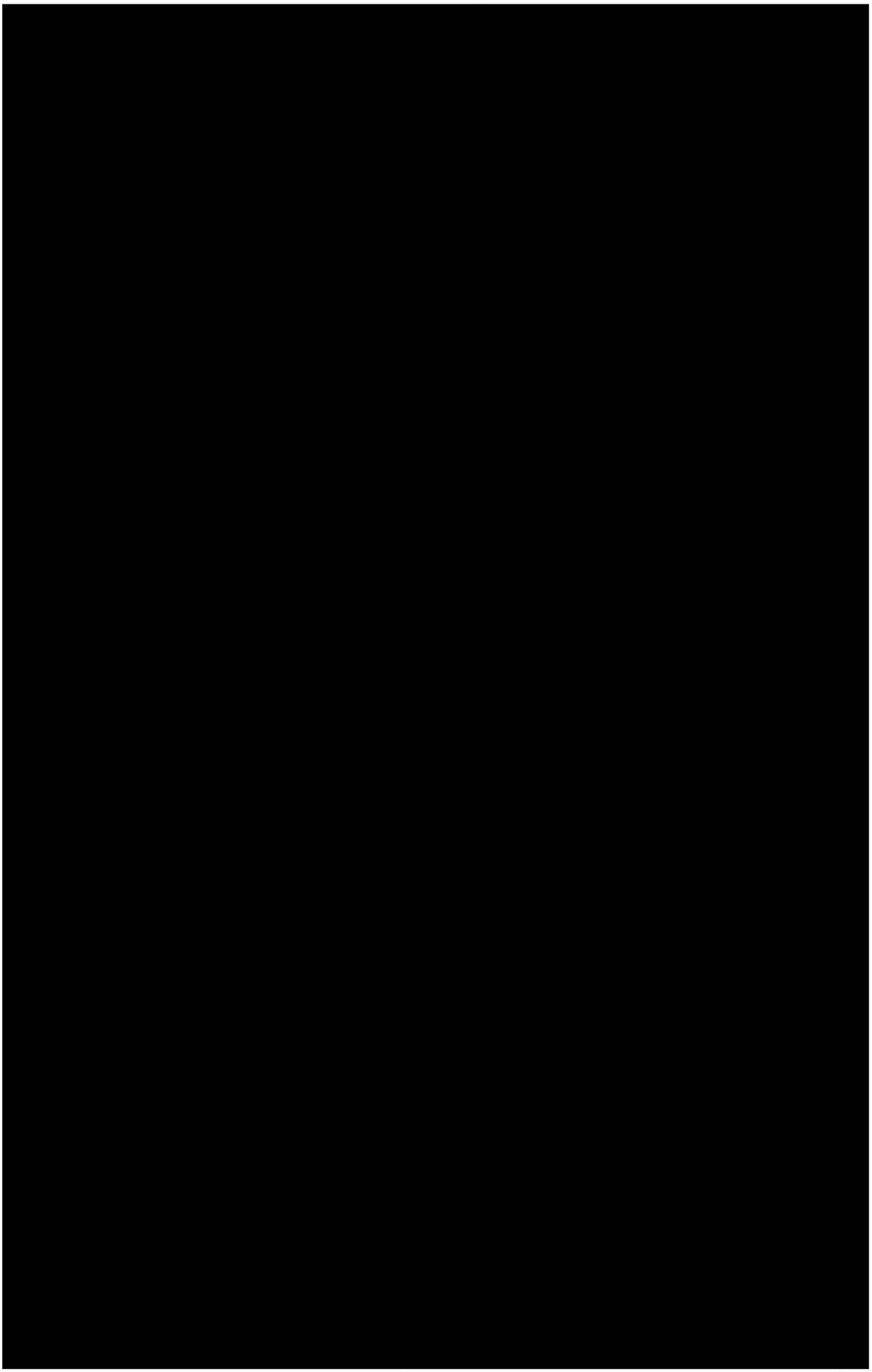
Sak nr. 2

[redacted]

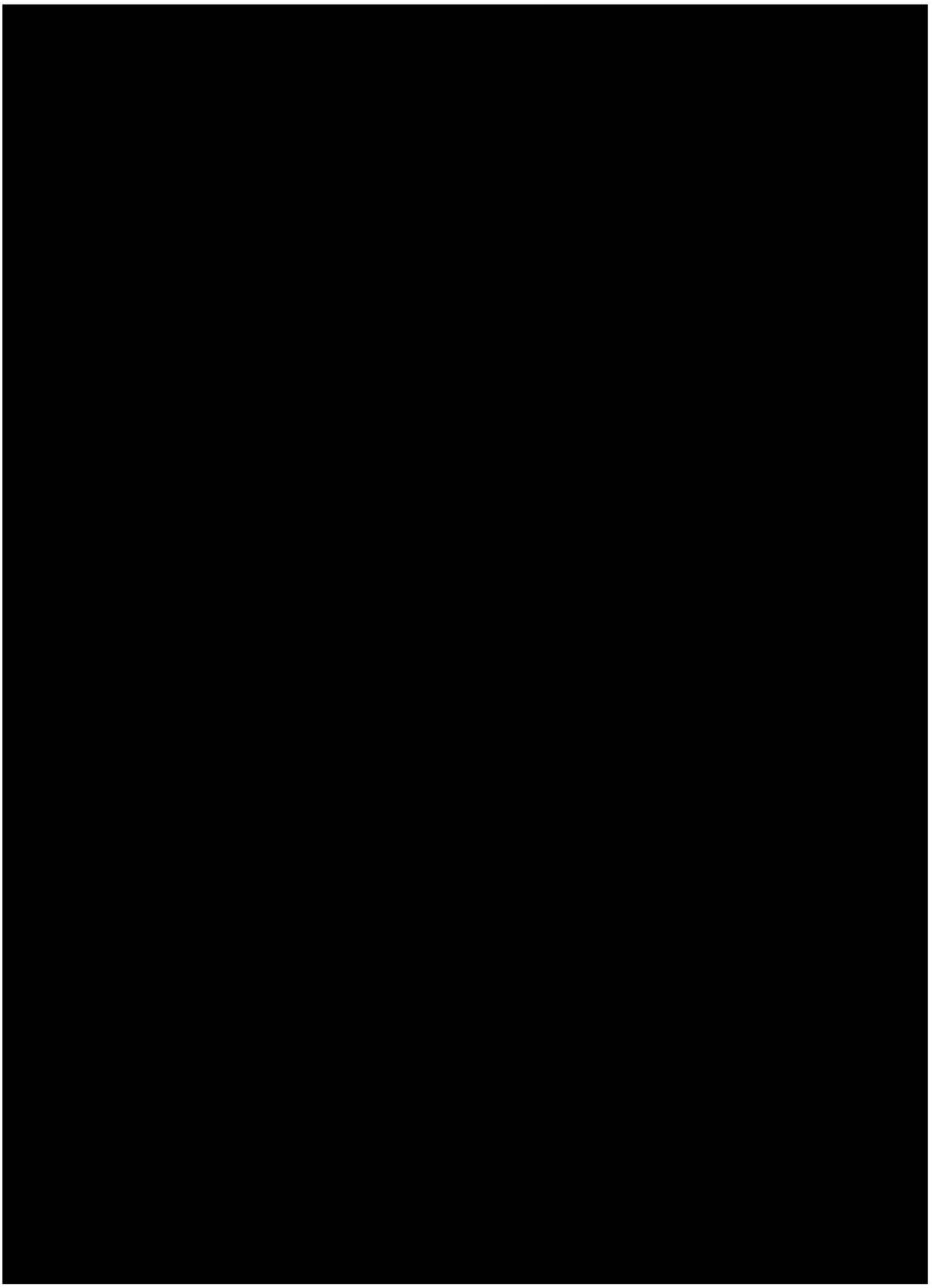
(EK)

(EK)

(EK)

(EK)

Sak nr. 3

Eventuelt

KOMITEENS FUNG. LEDER: Hans J. Røsjorde har bedt om ordet under Eventuelt.

HANS J. RØSJORDE: Det har vært understreket i møter her tidligere at det som diskuteres her og hele forløpet, er for denne forsamling og ikke for noe annet. Det har vært understreket av den tidligere leder at dette er ting som komiteen og dens medlemmer må ta alvorlig.

Når jeg allikevel nå må peke på at dette sannsynligvis ikke er tatt altfor alvorlig av alle, er det på bakgrunn av et oppslag i dagens utgave av Arbeiderbladet, som viser tilbake til en debatt som angivelig skal ha funnet sted her i august, om våpenleveranser. Det som fremkommer i denne artikkelen, forteller vel ganske mye om at de regler som vi har å etterleve, ikke blir etterlevd. Jeg sitter også med det inntrykk at NRK er ute etter å få statements - for å si det slik - for å få bekreftet eller avkreftet slikt som dette. For meg virker det svært lite tilfredsstillende - for ikke å si uakseptabelt - at man nærmest har hjemmelsmenn som åpner for å bringe inn en debatt som åpenbart har vært ført innenfor disse vegger, og som sådann ikke skal føres ut.

Jeg vil gjerne understreke betydningen av at man nå tar dette alvorlig. Gjør man ikke det, setter man denne komite i solid miskreditt ute, og vi vil faktisk ikke engang være i stand til å stole på hverandre. Det vil jeg finne svært uheldig.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg er for så vidt bare vaktmester her, så det burde ikke være behov for at jeg sa så mye nå. Men jeg må også få lov til å uttrykke bekymring over de stadig halvveise opplysninger som kommer fra denne komite. Det har den siden som Røsjorde nevnte, men det har også den siden at det vil begrense den bruken en regjering kan gjøre av et slikt organ i følsomme og sensitive spørsmål. Jeg tror man meget nøye må tenke igjennom konsekvensene av i det hele tatt å gi svar på spørsmål som stilles om hva som har skjedd i denne komiteen. Vi har vel alle sammen blitt utsatt for spørsmål av varierende art om hva som har skjedd her. De som avslår å si noe, blir ofte

(EK) møtt med: Jamen, alle de andre gjør det - som de sier. Dermed er man like galt ute.

Jeg tror jeg denne gangen er nødt til å formidle en oppstrammer fra fungerende lederplass.

BJØRN TORE GODAL: Jeg er helt enig i det som er sagt både fra Røsjordes og Petersens side. Det bør understrekes. Samtidig er det interessant å merke seg at det som står på trykk i Arbeiderbladet, ikke er riktig heller. Det kan jo tyde på at kildene ikke er fullt så gode som vedkommende journalist vil ha det til.

INGRID I. WILLOCH: Jeg er enig i det som er sagt. Men jeg vil også si at det ut fra slike situasjoner kan oppstå et problem fordi vi tar informasjonsplikten i forhold til Stortingets organer veldig alvorlig i Stortinget. Det kan da i ettertid oppstå situasjoner hvor det vil bli reist spørsmål om Stortinget i en eller annen form har blitt informert fra de informasjonskilder som vanligvis brukes. Hvis det i en slik situasjon verken fra noen i komiteen eller angjeldende statsråder eller i referater som ikke er tilgjengelige, kan bekreftes eller avkreftes at det har vært gitt den informasjon som Stortinget har krav på, kan det kanskje bli et litt kinkig problem. Jeg ville bare ha nevnt det.

Sett at det var spørsmål om mistillit til den avgåtte handelsministeren fordi hun skulle ha fortiet dette forholdet. Da måtte man vel på en eller annen måte, eventuelt gjennom kontrollkomiteens arbeid, få kjennskap til om dette medførte riktighet eller ikke.

Jeg bare nevner dette som en problemstilling, for jeg synes at det i ekstreme tilfeller kan være aktuelt.

KOMITEENS FUNG. LEDER: Jeg vet ikke om jeg misforstod, men det er ikke slik at den informasjonen man mottar her, kan gis videre under taushetsløfte, for å si det på den måten. Det er klart at den informasjonen som gis her, skal holdes her. Det er relativt greie og klare regler. Skal andre forfølge ting, må de forfølges i andre fora.

(EK) INGRID I. WILLOCH: Det var ikke spørsmål om å gi informasjonen videre, men å få bekreftet om informasjon overhodet var gitt.

HANS J. RØSJORDE: Jeg skal være ganske kort. Jeg må bare litt tilbake til Bjørn Tore Godals innlegg. Som han sa, er det tydelig at informasjonen ikke var helt korrekt levert, hvis den har vært levert. Det er riktig. Jeg tillot meg å lese gjennom referatet før jeg gikk i dette møtet, og det er klart at det er visse ting som halter. Men det er også visse ting som klart indikerer at man her har gått mye lenger enn det på noen måte kan anses å være forsvarlig. Det er nemlig koblet opp mot en bestemt debatt, mot Gulfkrisen, og vi vet alle hva det dreier seg om.

Jeg syns dette igjen understreker alvoret. På denne måten avskjærer man faktisk dette forum fra å virke slik som det skal. Hvis dette skal bli regelen mer enn unntaket, ser jeg ingen annen ordning på det enn at man får bringe enhver ting opp i Stortinget, og eventuelt finne det som et arbeidsredskap. Men det ville være en veldig dårlig løsning for enhver regjering.

KÅRE GJØNNES: Jeg skal ikke dra dette mye ut. Jeg vil bare si at jeg etter hvert har opplevd denne komiteen slik at uansett hva som blir sagt, kommer det nesten fortløpende ut. Jeg har opplevd å få nærmest ordrett referat fra disse møtene bare en time etter at møtene har vært avsluttet. Jeg har nesten sluttet å ha illusjoner om at denne komiteen kan være tett. Vi får håpe at det kan skje, men jeg føler det ganske sterkt ubehagelig på akkurat det området.

GUNNAR BERGE: Når det gjelder spørsmålet om å holde tett med det som skjer her, er jeg helt enig i det som Gjønnes sier. Det er klart at komiteen ikke vil ha den funksjon den er tiltenkt, hvis vi ikke kan stole på det.

Jeg føler behov for å reservere meg mot den oppfatning som Ingrid I. Willoch gav uttrykk for, at dersom denne komite er informert, har regjeringen eller vedkommende statsråd opprettholdt informasjonsplikten overfor Stortinget. Det har man ikke. Det er et helt annet spørsmål. Vi behøver ikke å gå inn i en en lang diskusjon om det nå, men det er et annet konstitusjonelt og lovregulert forhold som man ikke kan oppfylle ved å informere denne komiteen. - Dette bare som en presisering siden spørsmålet var tatt opp.

(EK)

KOMITEENS FUNG. LEDER: Den som blir valgt til ny leder for denne komiteen, burde muligens overveie former for innkallelse og former for å avholde møtene. Jeg valgte denne gangen ikke å stemple innkallelsen fortrolig. Jeg må innrømme at det nok delvis kommer av tidligere erfaringer, at det ikke nytter allikevel. Men resultatet er jo da at vi møtes av pressefotografer idet vi går inn i møtet, og det er ikke den siste pressefotograf vi har sett i anledning møter her, vil jeg tro.

Det er mulig at man rett og slett bør overveie og tenke skikkelig igjennom hvordan dette organet skal arbeide, slik at man får oppfylt det som er formålet. Dette problemet har vært gjennomgående i så mange år at jeg ikke tror vi kan leve med det særlig mye lenger.

- Flere har ikke bedt om ordet under Eventuelt.

Møtet hevet kl. 16.25.